

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. IV. Si quis contrahat conditionatè cum duabus simul, valet illud Matrimonium, cujus conditio primò impletur: quòd si conditiones simul ponantur, neutrum est validum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

est incerta, cum æquè sit cum duabus, & sic ratione incertitudinis vitatur: si autem prius impletur conditio secundi contractus, perinde est, ac si secundus purè fuisset initus, & sic manifesta esset revocatio prioris voluntatis. Fateor tamen, in eventu, quo prius impletur conditio secundi, teneri ad expectandum eventum conditionis primi contractus, & eà veniente teneri ad illum; & similiter, quando simul utraque conditio evenerit, teneri ad priorem contractum, non in ratione sponsalium, quia quando erant perficienda, erat mutata voluntas; sed ratione promissionis, cui non potuit derogare per secundam promissionem. Ita Sanchez.

119. Hæc tamen doctrina, inquit Dicastillo hic disp. 5. n. 115. difficultate non caret; nam si sponsalia nihil aliud sunt, quàm nuptiarum futurarum promissio; inquit, illa promissio, ratione cuius docet Sanchez, manere obligatum; cuius rei est promissio? Neque enim apparet res alia, cuius promissio sit: nisi futurarum nuptiarum; ergo manet obligatus ratione promissionis nuptiarum.

Responsio. Quòd si dicas; manere obligatum ex parte sua, sceminam verò, cui primò promissit, non manere obligatam; quia nimirum sufficientem habet causam resiliendi eo ipso, quòd viderit sponsum alteri promississe, & impletam esse conditionem promissionis alterius; hæc responsio non satisfacit.

120. Primò, quia si manet obligatio sponsalitia secundi contractus, cuius conditio prius impleta est, atque adeò ille contractus fuit factus absolutus purus & perfectus, non potest subsistere obligatio primi, etiam in ratione promissionis; neque enim subsistere potest obligatio tradendi rem uni cum obligatione tradendi eandem alteri, quando res nequit utrique tradi.

Secundò, quia si adhuc manet obligatio ex parte viri promittentis, vel scemina resilit, vel non; si resilit, cessat obligatio, etiam ex parte viri; si non resilit, eo ipso, quòd ostendit suam non resiliendam, ostendit voluntatem, quam habet, sive expectandi conditionis eventum, sive (si jam evenit conditio sui contractus) perseverandi in voluntate & fide à se data ineundi Matrimonium cum prædicto. Ex quo fit, ut obligatio ex parte illius etiam refulet aut confirmetur.

Unde difficile est, quomodo in ratione promissionis maneat obligatio ex parte viri, purificato jam & perfecto secundo contractu; propter prius impletam conditionem, vel utroque annullato ratione incertitudinis, propter utriusque conditionem simul impletam. Hactenus Dicastillo.

Et verò propter hanc difficultatem Balth. Pontius lib. 3. cap. 13. n. 21. tenet sententiam Ledesinæ; scilicet in hoc casu futurum esse, secundum jus naturale, prius promissioni. Ratio, inquit, quæ res movet hæc est. Quia una obligatio pura, non rescindit aliam puram; quando utraque oritur ex sola promissione. At contra prior conditionalis habet puram obligationem expectandi eventum conditionis, etiam enim, cum quo prior contractus celebratus est, jus adquisivit contra alterum, ut ex illa sciret exitum conditionis, quod etiam tenet Thomas Sanchez numero citato. Quod si verum est, non potuit esse nec non valere primum contractum.

Neque sufficiens evasio est, quòd non valere in ratione sponsalium; etiam tùm in ratione promissionis, eo quòd cessarit à contractu sponsalio. Solutum esset, si sponsalia, unius tantum solvendi dissolverentur, quòd tamen factum non est; ergo validus prior contractus conditionalis in ratione sponsalium, existit à principio. Hæc ille.

Et plures Alii hanc doctrinam amplectuntur, quos vide apud Dicastillum ubi & ipse eam sequitur, & præter prior contractus prævalet, & obligatio promissionis tantum ex hoc tenet enim fortè intelligit Sanchez per hoc est obligare tantum in ratione prior etiam prævalet in ratione contractus salitii ex iustitia; quia per ipsam contractum sponsalium contractus iustitiæ sub conditione, qui contractum nequit auferre ille, quàmvis per posteriorem conditionem completà conditione, revocet voluntatem, impossibilitatem huius jam ab eadem cum priori nondum absoluto à conditione sicut nec jus iustitiæ collatum contractum sponsalio absoluto, & ab altero contractum, potest alio contractu simili tenet quia contractus sponsalitiæ, unius tantum voluntate non dissolvitur. Quare ex prior contractu sponsalio conditionalis, implementationem conditionis, oritur instrumentum publicæ honestatis. Hæc.

Sed contra, dicit aliquis: hoc contractus quæritur; quare contractus sponsalitiæ conditionalis, adòque adhuc impletam ante eventum conditionis non dissolvitur unius tantum voluntate, quemadmodum dissolvitur contractus matrimonialis conditionalis propter suam imperfectam. Quæ enim ratio disparitatis? Nam licet post revocationem non perseveret instrumentum consensus matrimonialis, & adeò per eventum conditionis non potest perfectum sicutidem post revocationem non perseveret

rat moraliter consensus sponſalitiuſ, ac proinde per aduentum conditionis nequit purificari.

Respondent Aliqui: contractus conditionalis sponſalitiuſ cauſat duplicem obligationem; unam abſolutam & independentem ab omni conditione; ſcilicet, expectandi conditionis eventum; nam eo ipſo, quod quis promittit, tenetur non ſe (ut ſic dicam) impoſſibilitate ſeu impotentem reddere ad promiſſionem implendam, pro eo tempore, aut ocaſione, pro qua promiſit; ergo tenetur non ſe implicare eo ſtatu, quo repugnet promiſſionem impleri; ergo qui conditionaliter promiſit Matrimoniuſ, tenetur non inire aliud, quo inito impotens fiat ad implendam promiſſionem eueniente conditione.

125. Altera obligatio eſt, qua quis tenetur impleta conditione poſtea implere, quod fuit ſub conditione promiſſum; atque hæc obligatio, quamvis ante impletam conditionem non exiſtat in ſe, exiſtit tamen aliqua ratione in cauſa iam ſui poſita; nam ille conſenſu priuſ ſub conditione præſtituſ, & ſtatim cauſans obligationem expectandi eventum conditionis, ſemel in re exhibituſ ritè & raliè, quantumvis poſtea retractetur, tantè virtutiſ eſt, ut, ſi non fuerit legitime ex juſta cauſa retractatuſ, impleta conditione inducat obligationem abſolutam, propter juſtitiã, quod jam ab initio cœpit cauſare in altero ſponſo; quo jure non poteſt ſpoliari per ſolam & meram voluntatem promittentis, retractantis voluntatem priorẽ; ſed expectandus eſt eventus conditionis, ut inde reſulcet plena obligatio, quam talis contractus cauſaturuſ eſt poſita conditione.

Unde quamvis conſenſuſ ille in ſe ipſo non maneat, utpote retractatuſ per aliuſ conſenſum, poſtea datum alteri in ſecundiſ ſponſalibuſ; manet tamen in obligatione, quam jam incepit cauſare, dependentem à conditione, ita ut moraliter cenſeatur cauſata dependenter à conditionis eventu, quo poſito, non poſſit non reſultare talis obligatio abſoluta, independentem jam à conſenſu priuſ legitime præſtituſ ſub conditione, ita ut, niſi per aduentum alteriuſ potentioris cauſæ, non poſſit non reſultare illa obligatio; non cenſetur autem potentior cauſa ſoluſ contractuſ ſponſalitiuſ poſterior ſuperueniens, ſive conditionalis fuerit, impleta priuſ ſua conditione, ſive etiam ab initio abſolutuſ, quia obligatio juſtitiæ tum abſoluta expectandi conditionem, tum conditionata, pendens à conditione futura, quam cauſauit prior contractuſ, quantumvis conditionatuſ, non poteſt tolli per aliam ſimilem poſtერიõm, nec purificatio conditio-

nis poſterioris, facit illam potentioriẽ præcedenti contractu.

Contra, replicat quiſpiam: idem ego dicam de Matrimonio conditionato; nam & illud duplicem cauſat obligationem; unam abſolutam expectandi eventum conditionis; alteram, qua quis tenetur, impleta conditione, Matrimoniuſ conſummare; & tamen, ſi conſenſum, præſtituſ ſub conditione, altera pars reuocet, impleta conditione, ſine nouo conſenſu non poteſt Matrimoniuſ conſummare; imò neque de nouo poteſt contrahere, ſi aliud Matrimoniuſ abſolutè contraxerit. Quæ ergo diſparitas?

Respondetur: eam petendam eſſe ex natura contractuſ, ut oſtendimus Concluſ. præcedenti. Videantur ibi dicta. Contractuſ Matrimonialis conditionatuſ (inquit Dicat. ſup. n. 202.) poſterior, ſi ejus conditio priuſ impleatur, tranſit in abſolutum, & præualeat præcedenti, adhuc conditionato; quia nimirum contractuſ Matrimonii abſolutuſ, qualiſ jam ille cenſetur, eſt potentior contractu Matrimoniali conditionato, quia contractuſ Matrimonialis abſolutuſ inuoluit mutuam traditionem, & cauſat juſ in re; cùm tamen contractuſ Matrimonialis conditionatuſ ſoluſ cauſet juſ ad rem, cauſaturuſ alioquin juſ in re, adueniente conditione, ſi non adſit impedimentum pro eo tempore.

Unde mirum non eſt, quod contractuſ ille Matrimonialis abſolutuſ, quamvis ſit ſecunduſ, præualeat contra priuſ, quod & in aliis etiam contractibuſ uſu venit. Nam ſi quiſ v. g. tibi vendat ſub conditione rem aliquam, & poſtea vendat alteri abſolutè, vel etiam ſub conditione, ita ut poſterioris contractuſ priuſ conditio impleatur, valebit hic poſterior contractuſ, propter acquiſtuſ juſ in re, idque verum eſt, quando ſimul ſequitur rei traditio. In contractu verò ſponſalitiuſ conditionali poſteriori (imò & in abſoluto etiam contractu) non tranſfertur juſ in re, neque interuenit traditio; ſed tota obligatio, quam cauſare poteſt, continetur intra terminoſ juſ ad rem.

Unde mirum non eſt, quod poſterior contractuſ, quamvis priuſ purificetur ejus conditio, vel (ſi velis) à principio fuerit abſolutuſ ab omni conditione, nullo modo tollat obligationem prioris contractuſ, adhuc conditionati; quia neutriuſ contractuſ juſ, & viſ tranſferendi juſ, eſt juſ in re, aut viſ tranſferendi juſ in re; ſed tantum eſt juſ ad rem, & viſ tranſferendi juſ ad rem, atque in hoc prior præoccupauit locum. Hactenus Dicat.

Itaque diſparitas eſt inter duoſ contractuſ
Y y 3

126. Matr. conditionatum duplicem cauſat obligationem.

127. Diſparitas inter Matr. conditionatum & ſponſalia. Dicat. ſillo.

128. Explicatur doctrina in aliis contractibus.

ctus Matrimonii conditionatos, & duos contractus sponsalitorios, quod illud Matrimonium valeat, cujus conditio primò impletur, ut habet nostra Conclusio. valeat autem primus contractus sponsalitorius, tamen posteriùs conditio ejus impletur.

129. Sed quid dicendum, quando non satis potest discerni, utrius Matrimonii conditio priùs fuerit impleta? Respondeo: à parte rei illud Matrimonium valere, cujus conditio à parte rei primò fuit impleta. Suppono, per secundum Matrimonium conditionatum non luisse recedere à priori consensu conditionato circa primum; sed voluisse illud perficere cujus conditio priùs adveniret. Alioquin non perficeretur primum, sine novo consensu, ut patet ex ante dictis. Quantum ad praxim, ad neutram potest accedere, quia se exponit periculo fornicationis & injustitiæ, & nulla in tali casu possessio suffragatur alterutri sceminarum. Quid ergo remediis?

130. Respondet Dicastillo sup. n. 96. in eo casu esse sufficientem causam, ut Pontifex dissolvat Matrimonium ratum (utrumlibet illorum tale fuerit) idque maximè, quando sine culpa sceminarum factum fuerit, vel saltem sine culpa unius, quæ omninò ignara fuit talis complexionis conditionum & consensuum, ne scilicet innocens cogatur cælibem vitam eligere, quia nimirum, neque uti potest eo Matrimonio dubio, neque ad aliud transire. Cogere autem prædictum ad emitendam Professionem religiosam, quàmvis dignus esset, qui ad multò duriora cogeretur, non videtur expediens, ad talem statum invitum compellere, & fortè, juxta varias sententias, Professio non valeret; atque adeò non dissolveretur Matrimonium dubium, & frustaretur finis intentus; satius quidem esset eum capite plectere, dignum scilicet tali poenâ, quia in re tam gravi inextricabilem nodum ausus est necere. Sed quia hoc neque facile posset fieri, neque expediret, ideò consultius puto, quod dicebam, Pontificiam dispensationem seu potiùs dissolutionem vinculi interponere. Hæc ille.

131. Sed, salvo meliori, juxta varias sententias, fortè non valeret illa dispensatio, ut suo loco videbimus; & secundum communem sententiam, Professio valeret. Deinde; fieri potest, ut ille, qui sic contraxit cum duabus, bonâ fide existimaverit, unam conditionem certò ante aliam implendam, eamque præcedentiam manifestè cognoscendam; propterea autem fortunâ evertentur, quod jam ignoraretur; quo putas jure talis capite plecteretur, aut aliâ simili poenâ afficeretur, qui in illa re inextricabilem nodum minimè ausus est necere, cum præter ejus intentionem, ut suppono, id acciderit? Interim judico, eam causam fore sufficientem pro dispensatione Pon-

tificia, quæ, juxta probabilem Multorum sententiam, valet, ut suo loco latius explicabimus.

Sed quid si Matrimonium cum una, vel etiam cum utraque consummaverit? Si cum utraque, oportet utramque cum ipso cælibem vitam ducere; cum Pontifex, secundum Omnes, nequeat dissolvere Matrimonium consummatum, aut declarare neutrum Matrimonium fuisse validum, vel saltem quod ex illis fuerit validum; adeoque neutrum poterit citra periculum fornicationis aut alterutri cum tali viro copulari, neque aliud Matrimonium inire. Si autem cum una consummaverit, solum illa, quæ non sit cognita, poterit liberè statim Religio assumere, quia nec consummavit, nequequam tenebitur consummare, saltem ab illa vivente.

Quòd si profiteatur, statim poterit etiam scemina altera manente in sculo, utriusque absolute contrahere & cohabitare, quæ fortè verum fuit Matrimonium ratum, quæ ea, quæ jam professâ est, per Professionem fuit dissolutum.

Immo non tenebitur de novo contrahere nisi fortè revocasset priorem consensum, quia enim conditio certò impleta sit, ut supponitur, jam nihil obstat, quò minus ab illa Matrimonium per illam impletionem esse debeat purificatum; sicuti si cum tunc solutè contraxisset, hoc ipso, quòd illud Matrimonium, declararetur in validum, non minus valeret, supposito evento primo.

Atque hæc sufficienter de consensu conclus. nisi eam negare Avenit. q. 2. ubi §. Sylvester, sic ait: *utrumque duplicem simul contractum conjugalem uno viro ita æqualiter in suo rigore continere, ut tam unus quàm alter, ea respectu prioris consensûs perfici possit ab ipso, quòd unus contractus alterum impedit, enim ille haberet simul duas uxores libere conditione, ut illam postea absolute habeat, si quis conditio priùs impletur. Et quòd de duabus, posset extendi ad plures, si quis cum pluribus eodem modo libere contrahat. Hæc ille.*

Et aliquibus interjectis, §. de *improbens*, scribit in hæc verba: *si contrahens conditionatè cum secunda simul in eadem permanere etiam in primo consensu à contractu, ita ut velit quantum in se est in uxore persistere, sive expressè velit illum habere uxorem, cujus conditio priùs impletur, tunc sanè videtur neuter contractus valere, qualitercumque conditiones impletæ. Etenim, ut dicebamus, difficile apparet, simul stare duos hujusmodi contractus conjugales per verba de præsentibus. Sicut enim non potest quis simul ducere aut habere plures uxores.*

BIBLIOTHEK
SACRAMENTUM
MATRIMONII

uxores, ita non potest simul persistere in duplici conjugali contractu, quamvis conditionato. Sed neuter valebit, dum non determinat simpliciter, quam quis velit uxorem. Et sicut omnino fatendum erat, neutrum contractum perfici, dum simul utriusque conditio impleatur, ita neuter manebit in statu, quo perfici possit, dum quis simul in utroque persistere velit. Et sicut, si quis ab initio diceret, se simul contrahere cum duabus sub tali & tali conditione, aut expressè diceret, se illam & duabus accipere, cujus conditio antea implebitur, cum neutra censendus esset validè contrahere: ita pariter dum successivè quidem celebrat contractus, intendens simul illos in suo robore conservare. Hucusque Aversa.

134. Ego autem dico, sicut si quis ab initio diceret, se simul contrahere cum duabus, aut pluribus, sub tali & tali conditione, aut expressè diceret, se illam & duabus aut pluribus accipere, cujus conditio antea implebitur, cum duabus aut pluribus censendus esset validè contrahere, ita pariter, dum successivè quidem celebrat contractus, intendens simul illos in suo robore conservare, donec unius conditio fuerit adimpleta. Et consequenter assero, illum simul habere duas aut plures uxores sub conditione; hoc autem esse inconveniens seu absurdum, unde probatur & Expectabo probationem.

135. Interim progredior ad secundam partem Conclus. & quaero; quid dicendum, quando conditio utriusque Matrimonii simul physicè & mathematicè ad punctum temporis impletur? Respondet Conclus. neutrum esse validum.

Notandum autem, quod loquatur de duobus Matrimoniis simul contractis, quamquam & vera sit, licet non tam certa, intellecta de Matrimoniis diverso tempore contractis, in quibus aliqui censent, prævalere prius Matrimonium, quando conditio utriusque simul impletur; quia, inquit, potior est conditio prioris, nec posterius potuit priori præjudicare, Reg. 54. de Reg. Juris in 6. Qui prior est tempore, potior est jure. Item, quia primum vinculum excludit secundum sibi contrarium, c. Intellecto, & c. Ea re, de Jurejurando. Sic Tabiena verb. Matrimonium, 2. q. II. n. 12.

136. Respondet Sanchez sup. n. 19. utrumque procedere, quando non esset in potestate gerentis posteriorem actum, tollere priorem; nam si esset in potestate per posteriorem actum revocare priorem, revocaret utique. At dum Matrimonium prius est conditionale, neque impleta est conditio potest contrahens validè revocare, quamvis peccet; censetur autem revocare, quando vel prius impleta est conditio secundi Matri-

monii, quia tunc manet secundum purum, & incompatible cum priori. Vel quando utraque conditio simul impletur ratione incertitudinis, cum deberet esse Matrimonium cum utraque. Hæc ille.

Et Henr. Canif. in prædictam Regulam, postquam dixit, eam pertinere, tum ad collationes beneficiorum Ecclesiasticorum; ut si cui beneficii collatio prior facta est, posteriori præferatur, c. Ei cui. 7. & c. Postquam. 13. & c. Si tibi absenti, 17. de Præb. in 6. tum ad collegia, ut quo tempore quis ad collegium receptus est, eo ordine confideat, & sententiam dicat, c. 1. extra de Majorit. & obed. l. 1. ff. de Albo scrib. tum ad hypothecas & pignora, ut & in his semper ejus causa potior sit, qui tempore antecessit, l. Prior, ff. Qui potior in pign. continuo subdit.

Horum omnium ratio est, quod jus hæsitum alteri invito auferri non possit, l. Id quod nostrum, & l. Non debet, ff. de Reg. juris. Ubi verò nullum jus alteri hæsitum est, nihil impedit posteriorem priori præferri in jure acquirendo, veluti in re duobus separatim vendita vel donata; is enim cui possessio prior tradita est, alteri, licet in contrahendo priori, præferatur, propterea, quod ex traditione posterior rei dominium jam nactus sit; l. Quoties. 15. Cod. de Re vind. Sic & creditor posterior, cui pignori res obligata est, antefertur omnibus personalibus creditoribus, etiam prioribus, propter jus in re sibi constitutum à debitore, l. Eos, 9. Cod. Qui potior in pig. Ita præfatus Auctor.

Ergo consimiliter in casu proposito præferri debet secunda scemina, eo quod per eventum conditionis jam facta sit dominium rei, id est, corporis viri, quod prima nondum facta fuerat, defectu adimpletionis conditionis. Dum autem simul impletur conditio, perinde est, ac si simul absolute contraheretur cum duabus; sicuti ergo in posteriori casu neutrum valet, quia impossibile quodammodo est, ut idem corpus duabus in solidum simul tradatur; ita nec in priori, propter eandem repugnantiam seu impossibilitatem.

Et ecce fundamentum nostræ Conclusionis, quam docet Sanchez sup. n. 15. cum aliis, quos citat, dicens: verius est, neutrum Matrimonium valere; quia incertitudo vitiat Matrimonium, c. Ex litteris, 2. de Sponsal. ubi hoc communiter notant DD. & patet etiam ex Reg. 148. alias 188. ff. de Reg. juris. ibi: Ubi pugnantia inter se in testamento juberentur, neutrum ratum est. Sed hoc Matrimonium incertum est; quia cum conditio trahat consensum ad tempus impletæ conditionis, quæ simul impletur, perinde est,

Canifius.

137. Quare ille qui prior est tempore, sit potior jure.

138. Fundamentum Conclus.

Quam docet Sanchez, & probat ex c. 10. de Sponsal. & l. 148. ff. de Reg. juris.

est, ac si eodem tempore simul cum duabus contraheretur Matrimonium. Hæc ille.

139. *Ostenditur d. c. 10. nihil facere ad propositum. Lugo.*

Sed, ut verum fatear, & ut bene notavit Lugo supra n. 396. ex dicto cap. *Ex litteris*, 2. nihil ad rem haberi potest, si verba secundum se considerentur. Referam tantum Summarium illius cap. *Qui juravit cum aliqua contrahere si non subest impedimentum, per censuram Ecclesiasticam contrahere compellitur.*

C. 7. de Sponsal.

Sed neque Ex cap. *Ex litteris*. i. eod. cujus casus magis ad rem accedere potuisset, aliquid potest probari. Hæc sunt ejus verba: *Ex litteris*: Et infra. *De hoc autem quod consuluisti, quid debeat observari, quando inter aliquos sponsalia contrahuntur, nec intelligit alter, quod alter proponit: Respondemus, quod inspiciendum est judici, si Matrimonium contrahenti, ad id faciendum sint idonei scientia & ætate, quo cognito, si alter non intellexerit, quod alter proposuit, ad communem verbi intelligentiam recurratur, & cogatur uterque verba prolata in eo sensu retinere, quem solent rectè intelligentibus generare.*

140. *Explicatur d. l. 148.*

Quantum ad Reg. juris, illam sic explicat Glossa: *Fecit quis duo testamenta, & utrumque fuit originale, forte quia unum volebat secum ferre, & aliud domi relinquere: & in uno invenitur Titio relicta domus, in alio invenitur eadem domus relicta Mævio, neutrum valet: in hoc secundum Bu. & Azo. & Cod. de Fide instr. l. Scripturæ. Hæc positio non placet, quia hic de una scriptura dicit. Item eadem ratione non valet si dicas, quod inveniantur duo testamenta, in uno quorum Titius hæres, in alio Mævius invenitur: nec appareat quod prius, & quod posterius sit factum. Item nec hoc valet, si dicas, quod dixit, Do, lego: & postea: Non do, non lego: quia tunc primum non potest impugnare, cum corrigatur a secundo dicto, ut sup. de Vulg. subst. l. Si quis cum quem. Item nec valet, si ponas, quod legavit mihi fundum, & in eodem testamento usufructum ejusdem fundi. Valet quidem, quia legatarius vult, ut sup. de Cond. inst. l. Si Titius: repugnantia enim impossibilia sunt. Hucusque Glossa.*

141. *Fundamentum sententia Sanchez.*

Itaque Sanchez fundat suam & nostram sententiam in incertitudine, & repugnantia seu impossibilitate, quæ ex incertitudine oritur. Et verò hæc repugnantia maximè elucet in casu nostræ Conclus. quando aliquis simul contraxit cum duabus; tunc enim nulla omnino apparet ratio, quare potius unum Matrimonium foret validum, quàm aliud; & cum utrumque non possit esse validum, sequitur evidenter, neutrum esse validum. Sin autem diversis temporibus contraxerit, cur illa, quæ prior est tempore, non sit etiam prior jure? Jam enim est sufficiens ratio, quare unum potius valeat quàm aliud, scilicet prioritas unius contractûs.

142

Sed hanc rationem minimè sufficere, jam

suprà ostendimus, & rursus declaratur simili. Si duo velint eundem baptizare, ut uterque intendat tantum baptizare, quo alter non baptizat, non autem uterque modo alter baptizet; tunc, qui prius abluvit, solus baptizat: si uterque simul, quia hoc casu intentionem suam interpretantur ponunt enim conditionem, ob quam impeditur utramque intentionem esse efficacem, quæ simul efficiat, ut neutra præ altero determinatè efficiat; nec enim est ratio, quare hic præ altero baptizet, & consequenter efficiatur, ut utraque sit tantum indeterminate efficiat seu absoluta. Sicut alter tantum indeterminate necessarius est intendendum. Ad Sacramenti autem valore requiritur intentio determinatè efficiat. Lugo juvat quidpiam, quod unus in prior tempore habuerit illam intentionem, ut in casu ejus Baptismus sit validus, quoniam qui posterior est tempore.

Ergo similiter in casu prædicto, cum neutraque scemina solum conditionem retinet contrahere, adeoque absolutam suam intentionem rejiciat in eventum conditionis, non non velit absolute contrahere, nisi non tempore, quo conditio eveniat, si conditio utriusque simul mathematicè implicatur, nec contrahit absolute; quia hoc casu intentionem interimunt; ponunt enim conditionem, ob quam implicatur, utramque intentionem esse efficacem, & quæ simul ut neutra præ altera sit determinatè nec est enim ratio, cur hæc prætertrahat, & consequenter efficiatur, quæ sit tantum indeterminate efficiat. Ita tamen ad valorem contrahendi, cum tamen ad valorem contrahendi requiratur intentio determinatè efficiat, licet tamen prioritas temporis in prior casu juvat ad valorem Baptismi; ita tamen prioritas temporis in nostro casu quodlibet valere potest ad valorem Matrimonii.

Sed neque posterioritas, quæ quædam reclamant apud Sanchez sup. n. 17. prævalere secundum Matrimonium, si simul, si posteriùs impletur ejus conditio. Probat; quia ad hoc ut primum Matrimonium perficiatur adveniente conditio, requiritur, ut contrahens maneat in eadem voluntate; at per posteriùs Matrimonium dicit à priori voluntate, ut contrahens sit ff. de Divortis in fine ibi: *Prius si prius sibi desponderit aliam, vel desponsaverit, vel Matrimonium alterius appetierit, etiam si nolle hanc nuptiam.* Ergo omnino maneat prioritas temporis in nostro casu, ut Matrimonium dissolutum, & sic validum posteriorius.

Respondet Sanchez supra n. 19. allegando Minorem; quando posteriùs Matrimonium esset absolutum, vel promissum absolute contrahendi, recederetur à prioritate

BIBLIOTHECA
SACRÆ
PALATII
VATICANÆ

luntate: quia est incompatible, absolute contrahere Matrimonium, vel promittere contrahere, cum Matrimonio conditionali, cum alia inito. At quando utrumque Matrimonium est conditionale, cum utrumque sit imperfectum, & pendet ex futuro conditionis eventu, non est incompatibilis hæc voluntas, sed perficietur id Matrimonium, cujus conditio primò euenit. Quare lex illa fin. manifestè loquitur de Matrimonio vel sponsalibus absolutis. Hæc ille. Nec habeo quod addam.

Ideo subjungo 2. argumentum. Nunquam, inquit, fictio retrahitur in præjudicium actus, medio tempore gesti, l. Si indubitum, §. 1. & ibi, Bart. ff. Ratam rem haberi. Ergo fictio, quæ consensus trahitur ad tempus eventus conditionis, non debet retrahi ad tempus primi Matrimonii in præjudicium secundi, medio tempore gesti; ergo valebit hoc secundum Matrimonium.

Respondet Sanchez supra: Antecedens esse verum, quando licitum esset partibus solâ voluntate recedere à priori actu, ut contingit in testamentis; & in constitutione Procuratoris. Item, quando actus sunt in se incompatibiles; at à priori Matrimonio conditionali non licet ex mera voluntate recedere, & utrumque Matrimonium conditionale est compatibile. Hæc ille. Non licet, inquam, recedere, hoc est, illicitè receditur, quamvis validè; & quia non præsumitur peccatum, idè præsumitur noluisse recedere à priori actu, sed voluisse contrahere absolute cum illa, cujus conditio prius impletur.

Ex quo facile respondetur ad 3. argumentum Adversariorum, quod tale est: in his, quæ pendet à mera voluntate, statim ultimo actui, ut in Procuratore, cap. Si quem, de Procur. in 6. & in testamentis, §. Posteriori. Insti. Quibus modis testâ in firm. sed contracto priori Matrimonio conditionali, liberum est ab eo recedere, saltem ut valeat secundum, quamvis recedens peccet; ergo &c.

Respondetur, inquam, satis esse, ut non præsumatur recessisse, quòd recedere non possit absque peccato, & quòd utrumque Matrimonium sit compatibile. Aliud certitur in Procuratore, & testamentis, à quibus etiam sine peccato receditur. Igitur secundum Matrimonium non valet, si conditio prioris Matrimonii prius impleta fuerit: sicut nec primum valet, si conditio posterioris Matrimonii prius euenit.

Sed nunquid locus est optioni alterius Matrimonii? Sic Aliqui docent apud Sanchez sup. n. 14. & probant per legem: Vidue, Cod. de Nuptiis: Vidue intra quintum & vigesimum annum degentes, etiamsi emancipationis libertate gaudent, tamen in secundas nuptias si-

ne patris sententia non conveniant. Quòd si in conventionis delectu, mulieris voluntas patris repugnat sententiæ, & propinquorum: placet admodum (ut in virginum conjunctionibus sanctum est) habendo examini auctoritatem quoque iudiciali cognitionis adungi: ut, si pares sint genere ac moribus competitors, is potior existimetur, quem sibi consulens mulier approbaverit. Ergo quando aliquis contraxit duplex Matrimonium conditionale, illud potius existimabitur, quod sibi consulens mulier aut vir approbaverit.

Respondet Sanchez sup. n. 19. textum illum procedere, quando nullum est vinculum contractum, sed voluntas habet liberam electionem, & quando nulla est repugnancia in voluntate: at in nostro casu non est voluntas libera, sed tenetur servare priorem contractum conditionalem, antequam eueniat conditio posterioris: si autem simul utraque conditio concurrat, est repugnancia in voluntate ratione incertitudinis. Hæc ille.

Addit autem Lugo supra: si utrumque Matrimonium non simul, sed successivè contractum fuisset, sub eadem conditione, v. g. Si navis hoc mense ex Asia venerit, præsumptionem esse debere pro secundo Matrimonio: quia contrahens illud sub eadem conditione, eo ipso præsumitur recedere voluisse à consensu præstito in priori Matrimonio sub eadem conditione, cum impossibile esset velle illud secundum sub illa conditione, nisi revocando priorem consensum. Ita Eminens. Hoc autem constat non habere locum, quando simul vel successivè contrahitur sub diversa conditione. Unde tunc verius apparet, quòd docet Conclusio, scilicet, Matrimonium illud perfici, cuius conditio prius impletur.

Si autem à me quaeritur, an illa impletio fieri debeat coram Parocho & testibus, ubi Conc. Trident obligat? Respondeo & dico:

CONCLUSIO V.

Non requiritur in contrahentibus cognitio adimpletæ conditionis, nisi ad usum Matrimonii: neque est necesse, Pastorem & testes interesse impletioni conditionis.

DE prima parte satis diffusè egimus Concl. 3. Videantur ibi dicta. Tantiùm addo: nimis manifestum esse, requiri in contrahentibus illam cognitionem ad usum licitum Matrimonii, cum alioquin nesciant, se verè esse conjugatos, adeòque voluntariè exponant se proximo periculo fornicationis.

Nec obstat, quòd fieri possit, ut sint veri conjuges, quia etiam fieri potest, ut non sint veri conjuges. Et aliunde ad evitandum pec-

mans ex l. 18. Cod. de Nupt.

Resp. Sanchez.

147. Additio Lugo.

148. Ad licitum usum Matr. requiritur cognitio adimpletæ conditionis.

Occurritur objectioni. ca-